



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 371/2018-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. septembra 2018 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátom JUDr. Danielom Lipšicom, Štefánikova 15, Bratislava, vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 To 2/2017 zo 7. júla 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] odmieta ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. septembra 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením (sťažovatelia ho v sťažnosti mylne označujú ako rozsudok, pozn.) Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 To 2/2017 zo 7. júla 2017 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že napadnutým uznesením bol zrušený rozsudok Špecializovaného trestného súdu v trestnej veci proti obžalovanému [REDAKOVANÉ] a spol. pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona a iných z 20. apríla 2017 sp. zn. BB-3T 32/2014. Napadnutým uznesením bolo zároveň rozhodnuté podľa § 325, § 23 ods. 2 Trestného poriadku a podľa § 91 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov o odňatí veci Špecializovanému trestnému súdu a o jej prikázaní Krajskému súdu v Banskej Bystrici, aby ju v potrebnom rozsahu prejednal a rozhodol.

3. Sťažovatelia poukázali na to, že ihneď po vyhlásení prvostupňového rozsudku Špecializovaného trestného súdu 20. apríla 2017 podali priamo v pojednávacej miestnosti prostredníctvom svojho splnomocnenca námietku zaujatosti proti predsedovi odvolacieho senátu najvyššieho súdu [REDAKOVANÉ], ktorú 5. mája 2017 po doručení písomného vyhotovenia rozsudku aj riadne odôvodnili. Námietka zaujatosti bola podaná pre pomer predsedu odvolacieho senátu najvyššieho súdu [REDAKOVANÉ] k splnomocnencovi sťažovateľov ako poškodených v uvedenej trestnej veci.

4. Sťažovatelia vytkli, že v napadnutom uznesení sa najvyšší súd „*síce formálne zaoberal podanou námietkou zaujatosti (ako aj námietkou zaujatosti podanou prokurátorom), avšak dospel k názoru, že o nej nebude v zmysle § 32 ods. 6 Trestného poriadku konať, keďže nebola vznesená bezodkladne*“. Takéto konanie predchádzajúce napadnutému uzneseniu je podľa nich zjavne svojvoľné a arbitrárne a bolo ním porušené ich právo, aby iný senát najvyššieho súdu preskúmal možnú zaujatosť predsedu odvolacieho senátu voči ich splnomocnencovi.

5. V súvislosti s tým sťažovatelia argumentovali, že námietka zaujatosti „*bola podaná okamžite po vyhlásení prvostupňového odsudzujúceho rozsudku a potom, ako boli*

podané odvolania zo strany obžalovaných, prokurátora, ako aj sťažovateľov, teda okamžite potom, ako bolo zrejmé, že vec bude v odvolacom konaní opätovne prejednávaná senátom NS SR pod vedením [REDAKOVANÉ]“. Najvyšší súd v napadnutom uznesení svoj postup odôvodnil tak, že námietka zaujatosti nebola splnomocnencom poškodených podaná bezodkladne, teda „ihneď po prevzatí zastupovania poškodených [REDAKOVANÉ] 28. marca 2017“. K tomu sťažovatelia uviedli, že „V tom čase sa však vec nachádzala v štádiu prvostupňového konania na ŠTS potom ako NS SR uznesením zo dňa 6. 2. 2017 prvýkrát zrušil v danej veci odsudzujúci rozsudok ŠTS... Podľa právneho názoru vyjadreného v Napadnutom rozhodnutí je možné (nevyhnutné) podať námietku zaujatosti ešte predtým, ako orgán proti ktorému námietka zaujatosti smeruje, vo veci vôbec rozhoduje, ak je možnosť (pravdepodobnosť), že v budúcnosti o veci bude rozhodovať. Takéto odôvodnenie je za hranicou absurdnosti, a nemá žiadnu oporu ani v logike, ani v práve...“

Rozhodnutie súdu založené na premise, že námietka zaujatosti splňa kritérium bezodkladnosti len vtedy, keď je podaná ešte predtým ako je vec pridelená orgánu, voči ktorému je námietka podaná, je rozhodnutím zjavne nezákonným a arbitrárnym.“

6. Sťažovatelia poukázali aj na nasledujúce:

„Právo na nestranného sudcu je implikované v ustanovení článku 46 ods. Ústavy. Účelom základného práva na nestranného sudcu je nastolenie faktického stavu, v ktorom spor o právo nebude rozhodovať sudca, ktorý je zaujatý, teda má osobné dôvody, aby spor nerozhodol podľa právneho poriadku, ale na základe svojich osobných záujmov, sympatií, či antipatií. Samozrejme, že podaná námietka zaujatosti nezaručuje procesnej strane účinok spočívajúci v odňatí pridelenej veci zákonnému sudcovi. Zaručuje jej však právo, aby o nej bolo rozhodnuté v danej procesnej situácii - a v prípade podanej sťažnosti - iným senátom odvolacieho súdu (§ 32 ods. 5 písm. d) Trestného poriadku)...

V inom skutkovom kontexte Ústavný súd už rozhodol, že pokiaľ všeobecný súd neprejednal včas a riadne podanú námietku zaujatosti, tak týmto postupom prišlo k denegatio iustitiae (odmietnutiu spravodlivosti) a to tým, že všeobecný súd sa danou námietkou zaujatosti vôbec nezaoberal v čase, keď bol povinný v súlade s platným právnym poriadkom v danej veci konať (III. ÚS 46/04). Uvedený nález Ústavného súdu je plne aplikovateľný aj na tento prípad sťažovateľov.“

7. Na základe uvedených skutočností sťažovateľa navrhli, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že napadnutým uznesením najvyšší súd porušil ich základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a aby mu prikázal zaplatiť sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

10. O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti ide vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím všeobecného súdu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých namietal, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú

sťažnosť preto možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 92/04, III. ÚS 168/05, II. ÚS 172/2011, I. ÚS 143/2014).

11. Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96, III. ÚS 151/05). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy (I. ÚS 13/01, I. ÚS 120/04).

12. Z postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

13. Sťažovatelia vytkli svojvoľnosť a arbitrárnosť konania predchádzajúceho napadnutému uzneseniu, keďže najvyšší súd nekonal o nimi podanej námietke zaujatosti, keďže nebola vznesená bezodkladne.

14. Zo zistenia ústavného súdu vyplýva, že po podaní sťažnosti sťažovateľov doručenej mu 28. septembra 2017 Špecializovaný trestný súd po zrušení jeho rozsudku sp. zn. BB-3T 32/2014 z 20. apríla 2017 napadnutým uznesením v predmetnej trestnej veci, kde vystupujú sťažovatelia ako poškodení, opätovne rozhodol rozsudkom z 30. novembra 2017. Aj proti tomuto rozsudku podali sťažovatelia, ako aj ďalšie oprávnené osoby odvolania, o ktorých rozhodol najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 4 To 1/2018 z 13. júna 2018. Pokiaľ ide o odvolanie sťažovateľov ako poškodených, toto bolo uvedeným rozsudkom zamietnuté.

15. Zo zistenia ústavného súdu takisto vyplýva, že po predložení predmetnej trestnej veci najvyššiemu súdu 12. januára 2018 na rozhodnutie o podaných odvolaniach proti rozsudku Špecializovaného trestného súdu z 30. novembra 2017 najvyšší súd uznesením sp. zn. 4 Ndt 3/2018 z 30. januára 2018 rozhodol o opätovnej námietke zaujatosti vznesenej sťažovateľmi ako poškodenými pre pomer člena odvolacieho senátu [REDAKOVANÉ] k splnomocnencovi poškodených [REDAKOVANÉ], a to tak, že [REDAKOVANÉ] nie je vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania v predmetnej trestnej veci.

16. Z rozsudku Špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-3T 32/2014 z 30. novembra 2017 vyplýva, že sťažovateľom ako poškodeným bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy každému po 10 000 €. Keďže si sťažovatelia uplatnili náhradu nemajetkovej ujmy každý v sume 50 000 €, Špecializovaný trestný súd ich so zvyškom nároku na náhradu škody podľa § 288 ods. 2 Trestného poriadku odkázal na civilný proces. Najvyšší súd vo veci náhrady škody odvolanie sťažovateľov rozsudkom sp. zn. 4 To 1/2018 z 13. júna 2018 zamietol.

17. Z uvedených skutočností je zrejmé, že o náhrade škody sťažovateľov bolo právoplatne rozhodnuté rozsudkom Špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-3T 32/2014 z 30. novembra 2017 v spojení s rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 4 To 1/2018 z 13. júna 2018, pričom náhrada škody im bola priznaná a so zvyškom nároku boli odkázaní na civilný proces. Taktiež v následnom priebehu konania po vydaní napadnutého uznesenia bolo už aj rozhodnuté o námietke zaujatosti vznesenej sťažovateľmi proti [REDAKOVANÉ].

Ďalšou činnosťou najvyššieho súdu tak došlo k náprave nimi vytýkaných skutočností. Navyše, vo veci náhrady škody bolo právoplatne rozhodnuté, a to v prospech sťažovateľov, hoci boli so zvyškom svojho nároku odkázaní na civilný proces. Konečný výsledok predmetného trestného konania je teda pre nich pozitívny a prípadné zrušenie napadnutého uznesenia by bolo v danej situácii po právoplatnom rozhodnutí naopak v ich neprospech.

18. V súvislosti s uvedeným ústavný súd poukazuje na svoju stabilnú judikatúru, podľa ktorej základné právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie „je výsledkové“, to znamená, musí mu zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08). Aj z ďalšej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 79/03, I. ÚS 236/03), obdobne ako z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Komanický c. Slovenská republika, rozsudok zo 4. 6. 2002) vyplýva, že ústavný súd a Európsky súd pre ľudské práva overujú, či konanie posudzované ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 46 až čl. 50 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

19. Predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj práva na spravodlivé súdne konanie garantované v čl. 6 ods. 1 dohovoru) je také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktoré nemožno napraviť dostupnými procesnými prostriedkami (m. m. I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06). Z uvedeného vyplýva, že ústavnou kompetenciou ústavného súdu nemôže byť zmena alebo náprava prípadného, či už namietaného alebo skutočného pochybenia všeobecných súdov v dosiaľ neskončených konaniach, ale je zásadne povolaný posúdiť, či konanie ako celok a jeho výsledok po právoplatnom skončení veci obstoja z komplexného hľadiska v ústavnoprávnej rovine. Každý iný postup by neprípustne rozširoval jeho kompetencie a vo svojich dôsledkoch z neho robil ďalšiu súdnu inštanciu, ktorá by bola mimoriadna okrem iného aj tým, že by mohla zasahovať do dosiaľ prebiehajúcich konaní (obdobne IV. ÚS 233/2011).

20. Ak ústavný súd v rámci svojej doterajšej rozhodovacej činnosti pripustil výnimky z tejto zásady a vstúpil do rozhodnutí odvolacieho či dovolacieho súdu, ktorými boli zrušené rozhodnutia prvoinštančných či odvolacích súdov, urobil tak preto, že išlo o prípady, keď ešte pred právoplatným skončením konania vo veci samej bolo v konaní o sťažnosti napadnuté právoplatné rozhodnutie, ktorým sa skončila iba určitá časť konania alebo ktorým sa riešila iba určitá parciálna procesná otázka. Podmienkou na pripustenie takejto výnimky však navyše bola skutočnosť, že v konkrétnom prípade muselo ísť o rozhodnutie spôsobilé výrazne a už nezvratným (nereparovateľným) spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľa, a zároveň námietka ich porušenia sa musela vzťahovať výlučne na dané štádium konania a nemohla byť uplatnená neskôr (IV. ÚS 195/2010), prípadne sa tento negatívny dôsledok musel vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (IV. ÚS 322/09). Rovnako mohlo ísť o prípad, ak procesným rozhodnutím všeobecného súdu došlo k porušeniu ústavnoprocených práv účastníkov konania (III. ÚS 46/2013).

21. S poukazom na uvedené a s poukazom na to, že v následnom priebehu konania v predmetnej trestnej veci po vydaní napadnutého uznesenia došlo k rozhodnutiu o námietke zaujatosti vznesenej sťažovateľmi, a zároveň došlo k právoplatnému rozhodnutiu o náhrade škody v prospech sťažovateľov, hoci s odkazom so zvyškom nároku na civilný proces, nemožno dospieť k záveru o porušení označených práv sťažovateľov. Preto ústavný súd ich sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. septembra 2018